

ONTWERPBESLUIT OOSTVAARDERSPLASSEN

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Het besluit tot aanwijzing van de speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) **Oostvaardersplassen**, zoals aangewezen bij besluit van 2 mei 1989 (J.89574, Stcrt. 1989, nr. 88) wordt gewijzigd.
2. De nota van toelichting, voor zover van toepassing op de aanwijzing zoals bedoeld in het eerste lid, wordt ingetrokken.
3. De in het eerste lid genoemde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende vogelsoorten welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG: Roerdomp, Woudaapje, Grote zilverreiger, Lepelaar, Wilde zwaan, Brandgans, Nonnetje, Zeearend, Bruine kiekendief, Blauwe kiekendief, Porseleinhoen, Kluut, Kempiaan, Blauwborst.
4. De in het eerste lid genoemde speciale beschermingszone is verder aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid van Richtlijn 79/409/EEG: Aalscholver, Kolgans, Grauwe gans, Bergeend, Smient, Krakeend, Wintertaling, Pijlstaart, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Grutto, Paapje, Snor, Dodaars, Rietzanger, Grote karekiet.
5. De kaart behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 2

1. De wijziging van artikel 1 gaat vergezeld van een nota van toelichting en een kaart, welke deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 bedoelde speciale beschermingszone vormt het Natura2000-gebied **Oostvaardersplassen**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.

Artikel 3

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging West, van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT. Ter inzage legging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, en in de provinciehuizen van de betreffende

provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natuurwetgeving>.

Het definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de ter inzage legging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Oostvaardersplassen waarin opgenomen:

nota van toelichting bij de wijziging van besluit J.89574 van de aanwijzing van Oostvaardersplassen als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt de aanwijzing van Oostvaardersplassen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn gewijzigd. Deze wijziging heeft in elk geval betrekking op de vogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen hetgeen is gebaseerd op toepassing van de criteria, die zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000¹. Dit gebied vormt het Natura2000-gebied Oostvaardersplassen, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen. De aanwijzing als Wetland, die indertijd middels hetzelfde besluit als de aanwijzing onder de Vogelrichtlijn is geschied, wordt door dit besluit niet gewijzigd.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting wordt de aanwijzing onder de Vogelrichtlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermd natuurmoment voor een deel van het Natura2000-gebied, welke inmiddels is komen te vervallen.

Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZING VOGELRICHTLIJN

Het gebied is op 2 mei 1989 (J. 89574) onder de naam "Oostvaardersplassen" aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied"). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL9802054. Het besluit J.89574 is door middel van dit besluit gewijzigd.

Dit Vogelrichtlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura2000-gebied Oostvaardersplassen (landelijk gebiedsnummer 78). Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder de Vogelrichtlijn aangewezen gebieden.

De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

¹ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a de status van het hieronder opgesomde natuurmonumenten². In dergelijke gevallen heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het staatsnatuurmonument Oostvaardersplassen is aangewezen op 27 oktober 1986 (nummer NMF/N 86-9032 , Stcrt. 1986, nr. 211).

Het Natura2000-gebied Oostvaardersplassen ligt in de provincie Flevoland en behoort tot het grondgebied van de gemeente Lelystad.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Oostvaardersplassen zijn ontstaan in het voorheen diepste en natste deel van de Zuidelijk Flevoland en werden behouden toen de zich ontwikkelende natuurwaarden aanleiding waren om de bestemming van industriegebied te wijzigen in natuurgebied. De omliggende delen van de polder klonken vervolgens in en om het gebied nat te kunnen houden werd ruim de helft van het gebied in 1976 omgeven door een kade, waardoor hier afzonderlijk peilbeheer mogelijk is. Na wisselingen van waterstanden en verdeling in een westelijk en een oostelijk deel kan het water tegenwoordig bij een hoge waterstand weer vrijelijk stromen en functioneert het bekade deel van het moeras als één geheel. Het waterpeil wordt bepaald door natuurlijke variaties in neerslag en verdamping. In de tweede helft van de jaren negentig is het oostelijke deel van het buitenkaadse gebied vernat en zijn zowel in het westen als in het oosten, aansluitend op het binnenkaadse gebied, uitgebreide complexen van poelen aangelegd.

Het bekade gedeelte bestaat uit open water, moeras, rietvelden, rietruigten en wilgenbossen. Het buitenkaadse gebied omvat voormalige landbouwgronden in een uitbocht van de Flevolijn die is aangelegd om een bufferzone naar de plassen te creëren. Verder wordt het gevormd door rietvelden, rietruigten, wilgenbossen en graslanden.

3.2 Landschappelijke context

Oostvaardersplassen behoort tot het Natura2000-landschap 'Meren en Moerassen'.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen is één aaneengesloten gebied en wordt begrensd door de Oostvaardersdijk, Knardijk, spoorlijn Almere-Lelystad en de gemeente Almere.

² Beschermd en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572)

Het Natura2000-gebied beslaat een oppervlakte van 5501 ha. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

Het Vogelrichtlijngebied beslaat een oppervlakte van 5501 ha en heeft dezelfde begrenzing als het Natura2000-gebied.

Het staatsnatuurmonument Oostvaardersplassen heeft een omvang van 5501 ha en valt geheel binnen de begrenzing van het Natura2000-gebied.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen het Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalig) beschermd natuurmonument. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend.

In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden). Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. **Gebouw:** elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. **Bouwwerk:** elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- **Erven** zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- **Tuinen** zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- **Verhardingen** kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. **Wegen** betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- **Hoofdspoorwegen** betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrictlijn worden bij aanwijzing als Habitatrictlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.

- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Vogelrichtlijn: broedvogels

A004 Dodaars

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting Vanaf het begin van de 90-er jaren hebben dodaarzen zich in toenemend, doch zeer sterk fluctuerend aantal in het rietmoeras gevestigd. In topjaren komen ten minste 100 paren tot broeden (maximaal 220 in 2000; 10% van de Nederlandse populatie!). Maar in magere jaren gaat het om hooguit enkele 10-tallen paren. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het IJsselmeergebied van ten minste 8.000 paren.

Toelichting De populatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied en de afhankelijkheid van één en hetzelfde foerageergebied. In 1978 vestigde de aalscholver zich in de Oostvaardersplassen. Er volgde een sterke toename tot een maximum van 8.380 paren in 1992. Daarna stabiliseerden de aantallen zich op een niveau van rond de 5.000 paren. Dit niveau wordt vermoedelijk mede bepaald door de situatie in de voedselgebieden. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A021 Roerdomp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting Vermoedelijk heeft de roerdomp zich al snel gevestigd na het ontstaan van het gebied, na het sluiten van de dijk van Zuidelijk Flevoland in 1968. Aanvankelijk groeide de populatie snel tot een niveau van circa 50 paren in 1977 en 1978. Tengevolge van de strenge winter 1978/'79 viel het aantal paren terug tot 5. Herstel bleef uit, mede door de strenge winters halverwege de 80-er jaren. Daarna zette wel herstel in, met wederom onderbrekingen door strenge winters, tot het huidige niveau. In de periode 1999-2003 werden gemiddeld 39 paren vastgesteld met als maximum 43 in 2003. Het is veruit de grootste populatie van Nederland (14 % in 2003). De zeer sterke terugval na strenge winters wijst op het ontbreken van geschikte overwinteringmogelijkheden (kwelwater-locaties). Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A022	Woudaap
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1 paar.
Toelichting	Het betreft een relatief geïsoleerde populatie, waarbij de Oostvaardersplassen over één van de weinige in recente jaren bezette broedplaatsen van de woudaap in Nederland beschikt. In de periode 1999-2003 zijn jaarlijks 0-3 paren waargenomen. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
A027	Grote zilverreiger
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.
Toelichting	De vestiging van de grote zilverreiger in Nederland is opvallend. Het eerste broedgeval vond plaats in 1978. Tot 1987 werden niet jaarlijks broedgevallen ontdekt en vervolgens bleef het tot 2000 bij 1-2 paartjes (uitzondering 1995 met 5 paren). Toen begon de kolonie plotseling sterk te groeien met als voorlopig maximum 97 paren in 2005. Buiten de Oostvaardersplassen broeden slechts sporadisch paartjes in Nederland en buiten Nederland zijn de dichtstbijzijnde broedplaatsen van enige omvang pas te vinden rond de Neusiedlersee op de grens van Oostenrijk en Hongarije. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding, gebaseerd op de voortvarende ontwikkeling van de populatie in recente jaren, is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
A034	Lepelaar
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 200 paren.
Toelichting	Al sedert 1972 broedt de lepelaar in de Oostvaardersplassen. De kolonie groeide gestaag in omvang tot een maximum van 450 paren in 1994. Vermoedelijk door problemen met de beschikbaarheid van voldoende vis, zakte de populatie vervolgens in tot het huidige niveau: gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 157 met een maximum van 210 paren in 2002. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
A081	Bruine kiekendief
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.
Toelichting	Al snel na het ontstaan van het gebied vestigden zich bruine kiekendieven. De eerste volledige census dateert van 1983 toen 64 paren werden geteld. Daarna bleef het aantal paren tot in de 90-er jaren boven de 50 paren (maximaal 70 in 1989) om vervolgens op een wat lager niveau te stabiliseren (37 – 50 paren). Gemiddeld werden in de periode 1999-2003 44 paren vastgesteld. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A082	Blauwe kiekendief
Doel	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 4 paren.
Toelichting	In 1973 vestigde de blauwe kiekendief zich in het gebied. Het aantal paren nam geleidelijk toe tot een maximum van 17 paren in 1984. Daarna nam het aantal paren weer af. In begin 90-er jaren broedden jaarlijks nog circa 10 paren. In de periode 1999-2003 jaarlijks 3-5. Het is de laatste reguliere broedplaats op het Nederlandse vasteland en daarmee van zeer groot belang voor deze in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkerende broedvogelsoort. Het gebied, inclusief de in de omgeving aanwezige mogelijkheden om te foerageren, is van groot belang aangezien het gebied van groot belang is als voorpost voor herstel van de populaties in andere moerasgebieden in laag Nederland. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
A119	Porseleinhoen
Doel	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.
Toelichting	In gunstige jaren komen tientallen paren porseleinhoenders voor in de Oostvaardersplassen (zoals in 1991 64 paren en in 1993 58 paren); het gebied levert dan als broedgebied de grootste bijdrage. In ongunstige jaren broeden echter hooguit enkele paren in het gebied. Essentieel is het aanbod aan open, plas-dras moeras in de vestigingsperiode (mei-juni, soms nog juli). Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan in gunstige jaren voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.
A272	Blauwborst
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 190 paren.
Toelichting	Jaarlijks komen honderden paren blauwborsten in de Oostvaardersplassen tot broeden. De hoogste aantallen sedert het begin van de tellingen in 1987 werden vastgesteld in 1990 met 484 paren. Daarna zijn de aantallen langzaam afgenomen tot het huidige niveau: gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 betreft het 190 met maximaal 300 in 1999. Zowel in het binnendijkse als het buitendijkse (met name extensief begraasde) deel wordt gebroed. Het is daarmee één van de grootste aaneengesloten populaties van Nederland. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud op het huidige, wat lagere, niveau voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
A275	Paapje
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.
Toelichting	Pas bij een uitvoerige inventarisatie van het buitendijkse deel in 1997 bleek een florerende populatie paapjes aanwezig te zijn: 1997 en 1998 resp. 34 en 35 paren. In recente jaren zijn echter veel minder paapjes vastgesteld: 2002 betreft het 5 en 2003 betreft het 3. Het voorkomen is

toch van betekenis voor deze in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkerende broedvogelsoort. Buiten de Noord-Nederlandse veengebieden en beekdalen en de duinen, zijn namelijk maar twee populaties van betekenis in Nederland aanwezig: in het Lauwersmeer en in de Oostvaardersplassen. Het betreft een relatief geïsoleerde broedgebied met onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A292

Snor

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 680 paren.

Toelichting

De Oostvaardersplassen herbergt verreweg de grootste populatie snorren van Nederland. Meer dan één derde van de Nederlandse snorren komt er tot broeden. Aangezien de soort in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert komt het gebied extra betekenis toe. De aantallen zijn vastgesteld door extrapolatie van telresultaten langs transecten. Deze tellingen suggereren een lichte toename in het afgelopen decennium. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op bijna 700. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A295

Rietzanger

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 800 paren.

Toelichting

Van de rietzanger komen jaarlijks honderden paren in de Oostvaardersplassen tot broeden. Vooral in het binnendijkse deel, maar ook in het buitendijkse (met name extensief begraasde) deel. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op bijna 800. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A298

Grote karekiet

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 3 paren

Toelichting

In recente jaren is de grote karekiet geregeld als broedvogel vastgesteld met een maximum van 3 paren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van elke populatie gewenst. Het betreft een relatief geïsoleerd broedgebied met onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

4.4 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A027

Grote zilverreiger

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen grote zilverreigers zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert de grootste bijdrage in Nederland. De soort is vooral zomergast en broedvogel, met hoogste aantallen in maart-oktober, maar anders dan kleine zilverreiger (A026) is de grote zilverreiger sinds 2000 ook in toenemende mate overwinterend. Na lange tijd was de

populatie stabiel met lage aantallen en vervolgens trad een sterke toename op vanaf 1999, sterk herinnerend aan het aantalsverloop van de kleine zilverreiger, maar met drie keer zo hoge aantallen, in 2004 tot 128 vogels. Aantallen zijn sterk gerelateerd aan het eveneens sterk toegenomen aantal broedparen (sinds 2002 circa 50, in 2005 echter minstens 97). De vogels foerageren zowel in het binnenkaadse deel van het gebied als in de poelen die zijn aangelegd in het buitenkaadse deel. De nogal plotselinge toename van kleine en grote zilverreiger is waarschijnlijk verbonden aan de grootschalige aanleg van foerageergebied in het buitenkaadse deel en mogelijk ook veranderingen in het waterpeil na verwijdering van de dam tussen het oostelijke en westelijke deel van het binnenkaadse gebied. Handhaving van de huidige aantallen is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A034

Lepelaar

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 110 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen lepelaars zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert als foerageergebied na de Waddenzee en het Haringvliet de grootste bijdrage binnen het Natura2000-netwerk. De soort is zomergast en broedvogel, aanwezig van maart-september, met hoogste aantallen in juni-augustus. De aantallen waargenomen vogels reflecteren in hoge mate de veranderingen in de omvang van de kolonie, maar lijken sinds de plotselinge toename rond 1987 stabiel. Vanaf circa 1998 foerageert een deel van de lepelaars in de buitenkaadse gebieden waar poelen zijn aangelegd. Handhaving van de huidige aantallen is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A038

Wilde zwaan

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen wilde zwanen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. Het gebied levert na de Uiterwaarden IJssel en landelijke delen van Noordoostpolder en Zuidelijk Flevoland (buiten Natura2000-netwerk) de grootste bijdrage. De soort is een wintergast, vooral aanwezig van november-maart. Aantallen fluctueren met maxima van 100-200 vogels, zonder duidelijke trend, wel met verhoogde aantallen in de eerste helft van de jaren 90. Handhaving van de huidige aantallen is voldoende want de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is gebaseerd op een minder gunstig toekomstbeeld op grond van klimaatveranderingen en extensivering van landbouw, factoren die buiten de Oostvaardersplassen spelen.

A041

Kolgans

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 600 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kolgans o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleats. De soort is een wintergast, aanwezig van oktober-maart, aanvankelijk vooral rond de Grote Plas in het binnenkaadse deel. In de jaren negentig is de soort in aantal toegenomen in het buitenkaadse deel, m.n. het oostelijke, vernatte deel, maar de aantallen fluctueren sterk. Handhaving van de huidige aantallen is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A043

Grauwe gans

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.200 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleats. Het gebied levert één van de grootste bijdragen in Nederland. De opgegeven aantallen betreffen een onderschatting omdat bij de tellingen in de ruitijd slechts een deel van de vogels zichtbaar is. De soort is het hele jaar present, met een broedpopulatie van circa 400 paar, maar daarnaast een zeer belangrijke concentratie van 20-30.000 (-40.000) ruiers waarvan een groot deel voor dit doel uit Scandinavië naar de Oostvaardersplassen komt. Hierdoor vertoont het seizoensbeeld in het buitenkaadse gebied een piek in mei, maar in het binnenkaadse gebied, met name in de sector rond de Grote Plas, worden, in juni, de hoogste aantallen bereikt. Alleen toen in 1987-90 dit gebied droogviel, hielden de ganzen zich op in het oostelijke compartiment, omdat ze het liefst zwemmend op het riet foerageren. De grootschalige consumptie van riet door deze vogels heeft effecten op de land-water verhouding, maar is daarbij dus afhankelijk van de waterstand. In het voorjaar (april) is er vooral buitenkaads nog een doortrekkie. De Oostvaardersplassen zijn relatief vroeg door de grauwe gans gekoloniseerd. De omvang van de ruiconcentratie volgens de tellingen is opmerkelijk constant (na correctie voor het niet zichtbare deel van de vogels mogelijk afname), maar ook de broedpopulatie is sinds 1989 niet meer gegroeid. Ondanks de zeer sterke landelijke groei zijn ook de aantallen buiten de ruitijd pas sinds 2000 iets hoger. Handhaving van de huidige aantallen is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A045

Brandgans

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.800 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen brandganzen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleats. De soort is het hele jaar aanwezig, maar vooral als wintergast van oktober-april, met pieken in november en maart. Vooral rond 2000 zijn aantallen sterk toegenomen, vrijwel uitsluitend in het buitenkaadse deel. Handhaving van de huidige aantallen is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A048

Bergeend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de bergeend o.a. een functie als foerageergebied. De soort is het hele jaar aanwezig, maar met lage aantallen in de ruitijd (juli-september) en doortrekkieken in oktober/november en maart/april. Aanvankelijk komen bergeenden verspreid voor over het binnenkaadse gebied, enigszins positief reagerend op de drooglegging van het westelijke compartiment, maar later geconcentreerd in het oostelijke compartiment. Binnenkaads is de soort over het geheel sterk in aantal afgenomen sinds de jaren tachtig, voor een deel is dit gecompenseerd door de opkomst in het buitenkaadse deel nadat dit is vernat. Sinds begin jaren negentig zijn aantallen licht afgenomen, onder andere doordat het buitenkaadse gebied in het najaar veel minder belangrijk is (vergelijk pijlstaart (A054), kempiaan (A151), grutto (A156)), keren de aantallen niet terug op het oude niveau. Handhaving van de huidige aantallen is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A050

Doel

Smient

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Het gebied heeft voor de smient o.a. een functie als slaappleats en als foerageergebied. De soort is een wintergast, aanwezig van september-april. Vroeger kwamen smienten vooral voor in de Grote Plas, tegenwoordig grotendeels in het oostelijke deel van het buitenkaadse gebied sinds dit is vernat. Aantallen zijn sindsdien hoger dan in de jaren tachtig. Handhaving van de huidige aantallen is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A051

Doel

Krakeend

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 480 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen krakeenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert één van de grootste bijdragen binnen het Natura2000-netwerk. De soort is vooral aanwezig in de zomer (juni-augustus), maar er zijn ook doortrekkieken in september en in het buitenkaadse gebied ook in maart/april. Zowel binnen- als buitenkaads zijn aantallen in de jaren negentig toegenomen. Handhaving van de huidige aantallen is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A052

Doel

Wintertaling

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.300 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen wintertalingen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert na de Waddenzee en het Lauwersmeer de grootste bijdrage binnen het Natura2000-netwerk. De soort is het hele jaar aanwezig, weliswaar sterk geconcentreerd in het najaar, met hoogste aantallen in augustus-november. Er was sprake van zeer hoge aantallen in de jaren 1988-90 (tot meer dan 125.000 in oktober 1988), toen het westelijke compartiment van het binnenkaadse gebied was drooggevallen. Zaden van pioniervegetatie die de slikplaat begroeiden

trokken de wintertalingen aan. Sinds de terugkeer van het water in 1990 zijn lagere aantallen aanwezig, er is geen duidelijke trend. Tegenwoordig komt de soort sterk geconcentreerd voor in het oostelijke buitenkaadse gebied sinds dat eind jaren negentig is vernat. De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

A054

Pijlstaart

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 80 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen pijlstaarten zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Tot in 1992 was de soort een doortrekker in veel grotere aantallen in september/oktober, met een veel kleinere voorjaarspiek in april. Deze vogels waren sterk geconcentreerd in de omgeving van de Grote Plas rond de jaren dat deze was drooggelegd (1987-90), net als bij de wintertaling (A052) wellicht in verband met de beschikbaarheid van zaden van de pioniervegetatie op de slikplaat. Anders dan de wintertaling (A052) bleef de pijlstaart echter in grote aantallen komen tot in 1992. Daarna is de najaarspiek vrijwel verdwenen. Sindsdien fluctueren de aantallen met een optimum omstreeks 2000, waarna de aantallen lager zijn dan ooit. De pijlstaart verkeert landelijke in een matig ongunstige staat van instandhouding.

A056

Slobeend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.900 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen slobeenden zijn van (sommige jaren grote) internationale en nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert de grootste bijdrage in Nederland. De soort is het hele jaar aanwezig, weliswaar sterk geconcentreerd in de nazomer (ruiperiode), met hoge aantallen in juni-oktober en een piek in augustus. Daarnaast is er nog een kleine voorjaarspiek in april. In de jaren tachtig kwam de slobeend geconcentreerd voor in het noordelijke deel van het binnenkaadse gebied, en later deels in de Grote Plas (na afloop van de drooglegging van 1987-90). Tegenwoordig komt de soort vooral voor in de Hoekplas en het Aalscholverbos, maar lagere aantallen zijn ook aanwezig in de buitenkaadse gebieden sinds die eind jaren negentig zijn vernat. Aantallen vertonen met enige fluctuatie een doorgaande toename die overeenkomt met de landelijke trend. Handhaving van de huidige aantallen is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A059

Tafeleend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 11.900 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting

Aantallen tafeleenden zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaapplaats. Aanvankelijk kwam de soort grotendeels voor op de Hoekplas, maar sinds circa 1994 wordt ook de Grote Plas door grote groepen gebruikt. Het seizoenspatroon is veranderd van overwintenaar

(juli-)september-maart met een sterke piek in december tot een veel vroegere aanwezigheid van grote aantallen in september/oktober in de Grote Plas. Dit komt net als bij de kuifeend (A061) overeen met veranderingen van het seizoenspatroon in het Markermeer, dat als overwinteringsgebied minder belangrijk is geworden door de afname van de dichtheid driehoeksmosselen. Veel tafeleenden die rusten in de Oostvaardersplassen foerageren 's nachts in het Markermeer en IJsselmeer. De landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is vooral een gevolg van de afname van de totale aantallen die zich echter vooral in het riviereengebied voordoet. In het IJsselmeergebied zijn de aantallen stabiel, zodat handhaving van de huidige situatie voldoende is.

A061

Kuifeend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10.200 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting

Aantallen kuifeenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaapplaats. Tot midden jaren negentig is de soort in aantal toegenomen, daarna traden sterke fluctuaties op zonder een duidelijke trend. Aanvankelijk kwamen kuifeenden grotendeels voor op de Hoekplas, maar sinds circa 1993 wordt ook de Grote Plas door grote groepen gebruikt. Het seizoenspatroon is veranderd van overwintenaar, aanwezig in oktober-maart, met een sterke piek in maart tot de veel vroegere aanwezigheid van grote aantallen in september/oktober. De kuifeend is in laatstgenoemde periode aanwezig in de Grote Plas en in de rest van de winter met lage aantallen in de Hoekplas. Dit komt net als bij de tafeleend (A059) overeen met veranderingen van het seizoenspatroon in het Markermeer, dat als overwinteringsgebied minder belangrijk is geworden door afname van de dichtheid driehoeksmosselen. Veel van de kuifeenden die rusten in de Oostvaardersplassen foerageren 's nachts in het Markermeer en IJsselmeer. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig door een te verwachten afname als gevolg van oligotrofiëring en terugkeer van zout-zoet overgangen. Omdat de Oostvaardersplassen hieraan niet bijdragen is behoud van de huidige situatie voldoende.

A068

Nonnetje

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 280 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting

Aantallen nonnetjes zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaapplaats. De soort is een wintergast, aanwezig in oktober-april. In de jaren tachtig soms met hoge aantallen op de Hoekplas, weliswaar nogal onregelmatig aanwezig en later veel meer verspreid over het binnenkaadse gebied, sinds begin jaren negentig is er geen duidelijke trend. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig door een licht negatieve (niet significante) tendens. Mogelijke is de afname het gevolg van verminderde voedselbeschikbaarheid voor viseters in met name het IJsselmeergebied. Ook de afname van het doorzicht in het naastgelegen Markermeer kan een rol spelen. De Oostvaardersplassen hebben geen

deel aan deze ontwikkelingen zodat handhaving van de huidige situatie voldoende is.

A075

Zeearend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting

Aantallen zeearenden zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert de grootste bijdrage in Nederland, jaarlijks overwinteren hier 1 tot 3 vogels, met een tendens tot een toename. Handhaving van de huidige aantallen is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A132

Kluut

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen kluten waren tot voor kort van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is een doortrekker, aanwezig rond augustus-oktober en in kleine aantallen rond april-juni. In de loop van de jaren negentig (later dan kemphaan en grutto) zijn aantallen afgenomen, slechts beperkt reagerend op de vernatting van het buitenkaadse gebied. Relatief veel kluten komen voor in het oostelijke compartiment van het binnenkaadse deel, aanvankelijk grotendeels in de Krenteplas, maar tenslotte bevinden overgebleven concentraties zich vooral in de Hoekplas. Ondanks de afname en de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is geen herstelopgave van toepassing.

A151

Kemphaan

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 210 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting

Het gebied heeft voor de kemphaan o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. De soort was in de jaren tachtig een doortrekker in het binnenkaadse gebied, met tot circa 3000 vogels in de periode juli- oktober en veel lagere aantallen tijdens de voorjaarsstrek in mei. In de loop van de jaren negentig zijn deze concentraties binnenkaads volledig verdwenen. Sinds het midden van de jaren negentig worden in het buitenkaadse gebied groepen van enkele honderden vogels gezien, zowel tijdens de najaarsstrek als in het voorjaar, maar respectievelijk later (oktober) en eerder in het seizoen (april) dan vroeger. Deze ontwikkeling is echter geen volledige compensatie voor het verdwijnen van de binnenkaadse concentraties. De ontwikkelingen komen sterk overeen met die van de grutto (A156). Ook elders in de regio is er sprake van een negatieve tendens. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig vanwege internationaal dalende aantallen. Omdat de oorzaak van deze afname onduidelijk is dan wel in de omstandigheden voor broedvogels gezocht moet worden, wordt hier uitgegaan van een behoudopgave.

A156

Grutto

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de grutto o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De soort was in de jaren tachtig een doortrekker in het binnenkaadse gebied, met tot circa 20.000 vogels in de nazomer (juli/augustus) en veel lagere aantallen tijdens de voorjaarstrek in maart. In de loop van de jaren negentig zijn deze concentraties binnenkaads grotendeels verdwenen. Sinds het midden van de jaren negentig worden in het buitenkaadse gebied groepen van enkele honderden vogels gezien, vooral tijdens de voorjaarstrek in februari/maart. Deze ontwikkeling is echter geen volledige compensatie voor het verdwijnen van de binnenkaadse concentraties. De ontwikkelingen komen sterk overeen met die van de kempfaan (A151). De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig op grond van de band tussen de trekvogelaantallen en de broedvogelpopulatie, die afneemt. De aantallen trekvogels in de telgebieden zijn echter min of meer stabiel en de herstelopgave dient dus in de broedgebieden gelegd te worden.

4.5 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Oostvaardersplassen omvat een staatsnatuurmonument³, namelijk Oostvaardersplassen (zie hoofdstuk 2). Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de “oude doelen”). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. Het van rechtswege vervallen besluit is ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage A).

³ Beschermden en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572)

MINISTERIE VAN
LANDBOUW EN VISSERIJ

27 oktober 1986

No. NMF/N 86-9032

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg
Directie Natuur, Milieu
en Faunabeheer

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Overwegende dat het gebied bekend onder de naam de "Oostvaardersplassen", bestaat uit terreinen en wateren welke van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien vallen onder de begripsomschrijving van natuurmonumenten in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Flevoland en Burgemeester en Wethouders van de gemeente Lelystad;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Financiën en de Minister van Verkeer en Waterstaat;

Gelet op artikel 21, eerste en tweede lid, van voornoemde wet;

BESLUIT:

Het op de bij deze beschikking behorende kaart SN92 aangegeven gebied, bekend onder de naam "Oostvaardersplassen", dat eigendom is van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

's-Gravenhage, 27 oktober 1986

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ,
Voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized, abstract shape with a vertical line extending downwards.

TOELICHTING1. Algemeen

Het staatsnatuurmonument "Oostvaardersplassen" (ca. 5.600 ha) is gelegen in Zuidelijk Flevoland in de gemeente Lelystad.

Het natuurmonument bestaat uit een bekaad gedeelte gevormd door open water, moeras, rietvelden, rietruigten en wilgenbossen en een onbekaad gedeelte gevormd door rietvelden, rietruigten, wilgenbossen alsmede enkele percelen waarop milieuvriendelijke akkerbouw, mede gericht op ondersteuning van de natuurfunctie van het gebied, plaatsvindt en enige met gras ingezaaide percelen ten behoeve van de voedselvoorziening van ganzen. Het natuurmonument is vooral van betekenis voor vogels.

Het natuurmonument is ontstaan bij de drooglegging en inrichting van Zuidelijk Flevoland. Doordat in dit laatste deel van de polder veel water bleef staan heeft een ontwikkeling naar een moerasesecosysteem kunnen plaatsvinden. Door de aanleg van een kade waardoor een zelfstandige waterhuishouding mogelijk werd, en een op de natuurfunctie afgestemd beheer door de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders heeft de natuurlijke ontwikkeling zich kunnen voortzetten. Als gevolg hiervan zijn de natuurwaarden van het natuurmonument, ondanks de relatief korte tijd van ontwikkeling, opmerkelijk hoog.

De ontwikkeling van het gebied naar een verdere completering van het zoetwatermoerasesecosysteem is nog in volle gang. Door de aanwezigheid in grote delen van het jaar van de Grauwe gans en met name die van grote aantallen ruiende vogels in de zomerperiode wordt de moerasvegetatie effectief begraaasd waardoor de plassen niet dicht groeien en geen verlanding plaatsvindt. De aanwezigheid van de Grauwe gans is door die begrazing van groot belang voor het handhaven van de dynamische processen in het moerasesecosysteem. Bij het beheer van het natuurmonument zal handhaving van een geschikt biotoop voor de Grauwe gans dan ook een belangrijk uitgangspunt dienen te zijn. Bij een beheer afgestemd op de verdere ontwikkeling van de waarden van het gebied en op handhaving van voldoende rust zullen de natuurwaarden nog aanzienlijk kunnen toenemen.

Een ontwikkeling naar een voor Europese begrippen vrijwel compleet moerasesecosysteem is mogelijk, indien ook de nadere inrichting en het beheer van het bekaad en onbekaad deel daar verder op worden gericht.

Voor deze ontwikkeling vormen het verrichte, het lopende en nog te verrichten onderzoek alsmede daarop aansluitende inrichtings- en beheersmaatregelen de basis van het te voeren beleid. Door de verschuiving van de Flevolijn zijn daarvoor ruimtelijk goede mogelijkheden ontstaan. Het gebied is van algemeen belang uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis

De waarden van het natuurmonument is vooral gelegen in de overeenkomsten met ecosystemen die ooit kenmerkend geweest zijn voor de grote rivierdelta's van Europa.

Het natuurmonument ontleent zijn grote biotische waarde aan de combinatie van een grote oppervlakte ondiep voedselrijk water, een uitgestrekt moeras dat dit water omzoomt en drogere delen. Het gebied is uitzonderlijk rijk aan vogels zowel tijdens het broedseizoen als daarbuiten.

Van verscheidene soorten verblijft een belangrijk deel van de N.W.-Europese populatie enige tijd van het jaar in dit gebied om er te broeden, te ruien, te overwinteren of als onderbreking van de trek. Het natuurmonument is dan ook van internationale betekenis.

De aanwezigheid van de Grauwe gans als broedvogel, als ruiende vogel en in het najaar en voorjaar als doortrekker is, zoals reeds uiteengezet, een van de meest belangwekkende elementen.

Van belang is ook de functie als reservoiergebied voor andere natuurgebieden in Nederland en daarbuiten; vanuit de Oostvaardersplassen vindt kolonisatie van andere gebieden met geschikte levensomstandigheden door soorten als Baardmannetje en Bruine Kiekendief, plaats. Ook bestaan er duidelijke ecologische relaties met gebieden in de omgeving zoals het landelijk gebied van Flevoland, de Noordoostpolder, de Lepelaarsplassen, het Naardermeer, N.W.-Overijssel en het open water in het IJsselmeergebied.

Als broedgebied zijn de "Oostvaardersplassen" voor veel soorten vogels, waaronder zeldzame of minder algemene, van zeer groot belang. Onder meer komen voor: Dodaars, Aalscholver, Roerdomp, Woudaapje, Kwak, Kleine en grote zil-verreiger, Lepelaar, Grauwe gans, Krakeend, Pijlstaart, Slobeend, Bruine en Blauwe kiekendief, Velduil, Waterral, Porceleinhoen, Kluut, Tureluur, Visdiefje, Dwergmeeuw, Koekoek, Blauwborst, Bos- en Sprinkhaanrietzanger, Rietzanger, Snor, Grote en Kleine karekiet en Baardmannetje. De Bruine kiekendief broedt in hoge dichtheden in het natuurmonument.

Als ruigebied zijn de "Oostvaardersplassen" ook van grote betekenis met name voor Grauwe gans, Wintertaling en Slobeend.

Als overwinteringsgebied is het natuurmonument van belang voor vele soorten eenden, zaagbekken en ganzen. Voorts overwinteren vaak enkele Zeearenden in het gebied. Ook Buizerd en Ruigpootbuizerd overwinteren in aanzienlijke aantallen in de Oostvaardersplassen. Op de trek doen tienduizenden vogel het gebied aan, waaronder verschillende soorten roofvogels, verscheidene soorten ganzen, eendachtigen, steltlopers en meeuwachtigen, zomede vele soorten zangvogels kenmerkend voor riet- en moerasgebieden.

In het gebied komt een achttiental soorten zoogdieren voor.

3. Natuurschoon

Het gebied is om zijn natuurschoon van grote betekenis. De afwisseling van meer open gedeelten, waterpartijen en bossen is hiervoor van wezenlijk belang. Ook de grootte in combinatie met de ongereptheid en natuurlijkheid van het gebied dragen in hoge mate bij aan het natuurschoon.

4. Begrenzing van het gebied

Aan de noord-west zijde volgt de grens de teen van de Oostvaardersdijk aan de kant van het natuurmonument. Aan de zuidkant wordt de grens eerst gevormd door de grens van de gemeenten Lelystad en Almere en vervolgens door de noordelijke insteek van de spoorloot van de spoorlijn naar Lelystad. De grens volgt deze sloot tot waar de spoorlijn de Knardijk kruist. Vanaf hier loopt de grens langs de westelijke teen van de Knardijk tot aan de Oostvaardersdijk. De begrenzing is op bijgaande kaart SN92 aangegeven.

5. Gebruik en beheer

Door de regering is voor het gebied de volgende doelstelling geformuleerd. "Het behoud van de huidige kwaliteiten van het plassen- en moerasgebied en het scheppen van optimale condities voor het ontwikkelen van de Oost-

vaardersplassen tot een zo compleet mogelijk complex van eutrofe zoetwatermoerasesystemen".

Ten behoeve van de begeleiding van de verdere inrichting en het beheer van het gebied in het kader van bovenstaande doelstelling is in 1982 de Beheerscommissie Oostvaardersplassen ingesteld. Deze commissie is samengesteld uit vertegenwoordigers van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en het Ministerie van Landbouw en Visserij. Tevens nemen vertegenwoordigers van de gemeenten Lelystad en Almere aan de beraadslagingen deel.

Gezien vorenstaande doelstelling dienen de natuurwaarden en de ontwikkelingen daarvan, uitgangspunt voor de nadere inrichting en beheer voor het gehele gebied te zijn.

Essentieel daarbij is ondermeer dat de omvang van het gebied en de in het gebied heersende rust worden gehandhaafd. Zo zal recreatief medegebruik gericht op natuurbeleving en natuureducatie en derhalve extensief dienen te zijn.

Ook zal de waterhuishouding in kwalitatieve en kwantitatieve zin blijvend moeten worden afgestemd op handhaving en ontwikkeling van genoemde waarden. De gronden in het onbekade gedeelte die thans nog in tijdelijke agrarische exploitatie zijn, zullen worden ingericht en beheerd als onderdeel van het totale natuurmonument. Toepassing van agrarische methoden, zoals beweiding of voedselakkers, ten behoeve van het natuurbeheer blijft mogelijk.

Binnen het kader van de op natuur gerichte hoofddoelstelling voor het gebied zullen blijvende mogelijkheden aanwezig zijn, voor het verrichten van natuurwetenschappelijk onderzoek, gericht op het vergroten van de kennis omtrent de ecosystemen in de Oostvaardersplassen en het gewenste beheer in het gebied.

6. Planologische inpassing

De aanwijzing van de "Oostvaardersplassen" tot staatsnatuurmonument vindt plaats met inachtneming van en in het kader van de vigerende (rijks)visie op de ontwikkeling van de aangrenzende gebieden. Voor Flevoland is deze ontwikkeling vastgelegd in de goedgekeurde structuurplannen voor Lelystad (1978) en Almere (1983), de Actualisering van het verkavelingsplan voor het oostelijk deel van Zuidelijk Flevoland (1983) en de desbetreffende vigerende bestemmingsplannen. Bij de aanwijzing van de Oostvaardersplassen tot stiltegebied ingevolge de Wet Geluidhinder zullen deze plannen als randvoorwaarden dienen.

De aanwijzing vindt tevens plaats met inachtneming van het beleidsvoornemen zoals neergelegd in de nota "De ontwikkeling van het Markerwaardgebied". (Deel a, PKB Markerwaard). Bij de verdere ontwikkeling van de Oostvaardersplassen en het omringende Flevolandse gebied op basis van de genoemde plannen, dient te worden gestreefd naar een verdere optimale inpassing van het staatsnatuurmonument in zijn omgeving.